# OVQAT HAZM QILISH SISTEMASINING ASOSIY ORGANLARINING GISTOLOGIK XUSUSIYATLARI

**Allayorova Jongul Anvar qizi**
husanovanvar@gmail.com
+998975466707
Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali Pediatriya ishi 2-kurs talabasi
**Yusupboyeva Maftuna Inom qizi**
yusupbayevamaftuna18@gmail.com
+998992186919
Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali Pediatriya ishi 2-kurs talabasi
**Ilmiy rahbar: Botirova Hayotxon Abdilxoshimova**
hayotxonbotirova8@gmail.com
971522900
Toshkent davlat tibbiyot universiteti Termiz filiali
Gistologiya va tibbiy biologiya kafedrasi assistenti

**ANNOTATSIYA**

Oshqozon ovqat hazm qilish traktining asosiy organlaridan biridir. U biz foydalanadigan barcha mahsulotlarni qayta ishlaydi. Bu oshqozonda mavjud bo'lgan xlorid kislotasi bilan bog'liq. Ushbu kimyoviy birikma maxsus hujayralar tomonidan chiqariladi. Oshqozonning tuzilishi bir necha turdagi to'qimalar bilan ifodalanadi. Bundan tashqari, xlorid kislota va boshqa biologik faol moddalarni chiqaradigan hujayralar butun organda joylashmaydi. Shuning uchun anatomik jihatdan oshqozon bir nechta bo'limlardan iborat. Ularning har biri funktsional qiymatida farqlanadi.

**Kalit so'zlar:** Oshqozon, ingichka ichak, sumkasimon organ, epiteliy, kubsimon epiteliy, silindrsimon epiteliy.

## KIRISH

**Oshqozon: organning gistologiyasi**. Oshqozon ichi bo'sh, sumkasimon organdir. Kimyoviy ishlov berishdan tashqari, u oziq-ovqatning to'planishi uchun zarurdir. Ovqat hazm qilish qanday amalga oshirilishini tushunish uchun siz oshqozon gistologiyasi nima ekanligini bilishingiz kerak. Bu fan organlarning tuzilishini to'qimalar darajasida o'rganadi. Ma'lumki, tirik materiya ko'plab hujayralardan iborat. Ular, o'z navbatida, to'qimalarni hosil qiladi. Tananing hujayralari tuzilishi jihatidan farq qiladi. Shuning uchun matolar ham bir xil emas. Ularning har biri ijro etadi muayyan funktsiya. Ichki

organlar bir necha turdagi matolardan tashkil topgan. Buning yordamida ularning faolligi ta'minlanadi.

Oshqozon ham bundan mustasno emas. Gistologiya bu organning 4 qatlamini o'rganadi. Ulardan birinchisi, oshqozonning ichki yuzasida joylashgan. Keyingi - submukozal qatlam. U qon va limfa tomirlarini, shuningdek nervlarni o'z ichiga olgan yog 'to'qimasi bilan ifodalanadi. Keyingi qatlam mushak qavatidir. Uning yordamida oshqozon qisqarishi va bo'shashishi mumkin. Oxirgisi seroz membranadir. U qorin bo'shlig'i bilan aloqa qiladi. Ushbu qatlamlarning har biri birgalikda to'qima hosil qiluvchi hujayralardan iborat.

**Oshqozon shilliq qavatining gistologiyasi**

Oshqozon shilliq qavatining normal gistologiyasi epitelial, glandular bilan ifodalanadi va qo'shimcha ravishda bu membrana silliq mushaklardan iborat mushak plastinkasini o'z ichiga oladi. Oshqozon shilliq qavatining o'ziga xos xususiyati shundaki, uning yuzasida ko'plab chuqurchalar mavjud. Ular turli xil ajraladigan bezlar orasida joylashgan biologik moddalar. Keyin epiteliy to'qimalarining qatlami mavjud. Undan keyin oshqozon bezi joylashgan. Limfoid to'qimalar bilan birgalikda ular shilliq qavatning bir qismi bo'lgan o'z plastinkasini hosil qiladi.

Muayyan tuzilishga ega. U bir nechta shakllar bilan ifodalanadi. Ular orasida:

- oddiy bezlar. Ular quvurli tuzilishga ega.
- Tarmoqlangan bezlar.

Sekretsiya bo'limi bir nechta ekzo- va endokrinotsitlardan iborat. Shilliq parda bezlarining chiqarish kanali to'qima yuzasida joylashgan chuqurchaning tubiga boradi. Bundan tashqari, ushbu bo'limdagi hujayralar ham shilimshiq ajratishga qodir. Bezlar orasidagi bo'shliqlar qo'pol biriktiruvchi tolali to'qimalar bilan to'ldirilgan.

Lamina propriada limfoid elementlar bo'lishi mumkin. Ular diffuz holda joylashgan, ammo butun sirt. Keyinchalik mushak plitasi keladi. U 2 qatlamli dumaloq tolalarni va 1 - uzunlamasını o'z ichiga oladi. U oraliq pozitsiyani egallaydi.

Oshqozon epiteliysining gistologik tuzilishi

Oziq-ovqat massalari bilan aloqada bo'lgan shilliq qavatning yuqori qatlami oshqozon epiteliyasidir. Oshqozon-ichak traktining ushbu bo'limining gistologiyasi ichakdagi to'qimalarning tuzilishidan farq qiladi. Epiteliya nafaqat organning sirtini shikastlanishdan himoya qiladi, balki sekretsiya funktsiyasini ham bajaradi. Ushbu to'qima oshqozonning ichki qismini qoplaydi. U shilliq qavatning butun yuzasida joylashgan. Istisno yo'q va oshqozon chuqurlari.

Organning ichki yuzasi bir qavatli prizmatik bezli epiteliy bilan qoplangan. Ushbu to'qimalarning hujayralari sekretordir. Ular ekzokrinotsitlar deb ataladi. Bezlarning chiqarish kanallarining hujayralari bilan birgalikda ular sir hosil qiladi.

Oshqozon tubining gistologiyasi

Oshqozonning turli qismlarining gistologiyasi bir xil emas. Anatomik jihatdan tana bir necha qismlarga bo'linadi. Ular orasida:

• Yurak bo'limi. Bu vaqtda qizilo'ngach oshqozonga o'tadi.

• Pastki. Boshqacha qilib aytganda, bu qism fundus bo'limi deb ataladi.

• Tana oshqozonning katta va kichik egriligi bilan ifodalanadi.

• Antral bo'lim. Bu qism oshqozonning o'n ikki barmoqli ichakka o'tishidan oldin joylashgan.

• Pilor bo'limi (pilorus). Bu qismda oshqozonni o'n ikki barmoqli ichak bilan bog'laydigan sfinkter mavjud. Darvozabon bu organlar orasidagi oraliq pozitsiyani egallaydi.

Oshqozon tubi katta fiziologik ahamiyatga ega. Ushbu hududning gistologiyasi murakkab. Fundusning o'ziga xos oshqozon bezlari bor. Ularning soni 35 millionga yaqin. Fundik bezlar orasidagi chuqurlarning chuqurligi shilliq qavatning 25% ni egallaydi. Ushbu bo'limning asosiy vazifasi xlorid kislota ishlab chiqarishdir. Ushbu moddaning ta'siri ostida biologik faol moddalar (pepsin) faollashadi, oziq-ovqat hazm qilinadi va organizm bakterial va virusli zarralardan himoyalanadi. O'z (fundal) bezlar 2 turdagi hujayralardan - ekzo- va endokrinotsitlardan iborat.

Oshqozon osti shilliq qavatlarining gistologiyasi

Barcha organlarda bo'lgani kabi, oshqozon shilliq qavati ostida yog 'to'qimalarining qatlami mavjud. Uning qalinligida qon tomir (venoz va arterial) pleksuslar joylashgan. Ular oshqozon devorining ichki qatlamlarini qon bilan ta'minlaydi. Xususan, mushak va submukozal membranalar. Bundan tashqari, bu qatlamda limfa tomirlari tarmog'i va nerv pleksusi mavjud. Oshqozonning mushak qavati mushaklarning uchta qatlami bilan ifodalanadi. Bu tananing o'ziga xos xususiyati. Tashqarida va ichida uzunlamasına mushak tolalari joylashgan. Ular qiyshiq yo'nalishga ega. Ularning orasida dumaloq mushak tolalari qatlami yotadi. Submukozada bo'lgani kabi, nerv pleksusi va limfa tomirlari tarmog'i mavjud. Tashqarida, oshqozon seroz qatlam bilan qoplangan. Bu visseral qorin pardasi va ichaklar: gemangioma gistologiyasi

Yaxshi neoplazmalardan biri gemangiomadir. Ushbu kasallikda oshqozon va ichakning gistologiyasi zarur. Axir, ta'lim yaxshi bo'lishiga qaramay, uni saraton kasalligidan ajratish kerak. Gistologik jihatdan gemangioma qon tomir to'qima bilan ifodalanadi. Ushbu o'simtaning hujayralari butunlay farqlanadi. Ular tananing arteriyalari

va tomirlarini tashkil etuvchi elementlardan farq qilmaydi. Ko'pincha oshqozonning gemangiomasi submukozal qatlamda hosil bo'ladi. Ushbu benign neoplazma uchun odatiy lokalizatsiya pilorik mintaqadir. Shish turli o'lchamlarda bo'lishi mumkin.

Oshqozondan tashqari, gemangiomalar ingichka va katta ichaklarda lokalizatsiya qilinishi mumkin. Ushbu shakllanishlar kamdan-kam hollarda o'zlarini his qilishadi. Shunga qaramay, gemangioma tashxisi muhim ahamiyatga ega. Katta o'lchamlar va doimiy travma (ximus, najas bilan) bilan jiddiy asoratlar paydo bo'lishi mumkin. Asosiysi, ko'p miqdorda oshqozon-ichak qon ketishi. Yaxshi neoplazmaga shubha qilish qiyin, chunki ko'p hollarda klinik ko'rinishlar yo'q. Endoskopik tekshiruvda shilliq qavat ustida ko'tarilgan to'q qizil yoki mavimsi yumaloq nuqta aniqlanadi. Bunday holda gemangioma tashxisi qo'yiladi. Oshqozon va ichakning gistologiyasi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Kamdan kam hollarda gemangioma malign transformatsiyaga uchraydi.

Oshqozon regeneratsiyasi: yarani davolashda gistologiya ko'rsatkichlardan biri oshqozon yarasi. Ushbu patologiya bilan biopsiya bilan endoskopik tekshiruv (FEGDS) amalga oshiriladi. Oshqozon yarasining malignligiga shubha qilingan taqdirda gistologiya talab qilinadi. Kasallikning bosqichiga qarab, hosil bo'lgan to'qimalar boshqacha bo'lishi mumkin. Oshqozon yarasi tuzalgach, oshqozon yarasi tekshiriladi. Bunday holatda gistologiya faqat to'qimalarning malign degeneratsiyasiga shubha qilish mumkin bo'lgan alomatlar mavjud bo'lganda kerak bo'ladi. Agar malignite bo'lmasa, tahlilda qo'pol biriktiruvchi to'qimalarning hujayralari topiladi. Oshqozonning malign yaralari bilan gistologik rasm boshqacha bo'lishi mumkin. To'qimalarning hujayra tarkibining o'zgarishi, ajratilmagan elementlarning mavjudligi bilan tavsiflanadi.

Oshqozon gistologiyasining maqsadi nima?

Ovqat hazm qilish traktining organlaridan biri, unda neoplazmalar tez-tez rivojlanadi, bu oshqozondir. Har qanday shilliq qavat o'zgarishi mavjudligida histologiya o'tkazilishi kerak. Quyidagi kasalliklar ushbu tadqiqot uchun ko'rsatma hisoblanadi:

• atrofik gastrit. Ushbu patologiya shilliq qavatning hujayra tarkibini yo'qotish, yallig'lanish va xlorid kislotasi sekretsiyasini kamaytirish bilan tavsiflanadi.

• Gastritning kam uchraydigan shakllari. Bularga limfotsitik, eozinofil va granulomatoz yallig'lanish kiradi.

• Oshqozon va o'n ikki barmoqli ichakning surunkali oshqozon yarasi.

• Savitskiyga ko'ra "kichik belgilar" ning rivojlanishi. Bularga umumiy zaiflik, tuyadi va ishlashning pasayishi, vazn yo'qotish, qorin bo'shlig'ida noqulaylik hissi kiradi.

• Oshqozon poliplarini va boshqa benign neoplazmalarni aniqlash.

• keskin o'zgarish klinik rasm uzoq muddatli oshqozon yarasi bilan.

Bularga og'riq sindromi intensivligining pasayishi, go'shtli ovqatdan nafratlanishning rivojlanishi kiradi. Ushbu patologiyalar prekanser kasalliklar sifatida tasniflanadi. Bu bemorda malign shish borligini anglatmaydi va uning lokalizatsiyasi oshqozondir. Gistologiya organ to'qimalarida qanday o'zgarishlar kuzatilganligini aniq aniqlashga yordam beradi. Xatarli degeneratsiyaning rivojlanishiga yo'l qo'ymaslik uchun imkon qadar tezroq tadqiqot o'tkazish va choralar ko'rish kerak.

Oshqozon gistologiyasi natijalari

Gistologik tekshiruv natijalari boshqacha bo'lishi mumkin. Agar organ to'qimasi o'zgarmasa, u holda mikroskopda oddiy prizmatik bir qavatli bezli epiteliy aniqlanadi. Chuqurroq qatlamlarning biopsiyasini olayotganda siz silliq mushak tolalarini, adipotsitlarni ko'rishingiz mumkin. Agar bemorda cho'zilgan yaradan chandiq bo'lsa, unda qo'pol tolali biriktiruvchi to'qima topiladi. Yaxshi shakllanishlar bilan gistologiya natijalari boshqacha bo'lishi mumkin. Ular shish paydo bo'lgan to'qimalarga (tomir, mushak, limfoid) bog'liq. Yaxshi shakllanishlarning asosiy xususiyati hujayralarning etukligidir. Gistologiya uchun oshqozon to'qimalaridan namuna olish: o'tkazish usuli Oshqozon to'qimalarining gistologik tekshiruvini o'tkazish uchun organning biopsiyasini o'tkazish kerak. Ko'p hollarda endoskopiya orqali amalga oshiriladi. Oshqozon bo'shlig'iga FEGDSni o'tkazish uchun moslama joylashtiriladi va organ to'qimalarining bir nechta bo'laklari kesiladi. Biopsiya namunalarini bir nechta uzoq joylardan olish kerak. Ba'zi hollarda jarrohlik paytida gistologik tekshirish uchun to'qimalar olinadi. Shundan so'ng, laboratoriyada biopsiyadan yupqa bo'laklar olinadi, ular mikroskop ostida tekshiriladi.

Oshqozon to'qimalarining gistologik tahlili qancha vaqtni oladi?

Agar saraton kasalligiga shubha bo'lsa, oshqozon gistologiyasi zarur. Ushbu tahlil qancha vaqt oladi? Bu savolga faqat davolovchi shifokor javob berishi mumkin. O'rtacha, gistologiya taxminan 2 hafta davom etadi. Bu, masalan, polipni olib tashlashda rejalashtirilgan tadqiqotlar uchun amal qiladi.

Operatsiya paytida to'qimalarni shoshilinch gistologik tekshirish kerak bo'lishi mumkin. Bunday holda, tahlil yarim soatdan ko'proq vaqtni oladi.

Gistologik tahlil qaysi klinikalarda o'tkaziladi?

Ba'zi bemorlarni qiziqtiradi: oshqozon gistologiyasini zudlik bilan qayerda qilishim mumkin? Ushbu tadqiqot barcha klinikalarda zarur asbob-uskunalar va laboratoriyalarda amalga oshiriladi. Shoshilinch gistologiya onkologik dispanserlarda, ayrim jarrohlik shifoxonalarida amalga oshiriladi.

**XULOSA**

Qorin bo'shlig'idagi yo'g'on ichak, xuddi ingichka ichakning ilmoqlari atrofida "ramka" hosil qiladi. Yo'g'on ichak ovqat hazm qilish tizimining oxirgi bo'limi bo'lib, tuzlar (asosan natriy tuzlari) va suvning so'rilishi uchun javobgardir. U umumiy soni va xilma-xilligi bo'yicha juda ko'p miqdordagi mikroorganizmlarni o'z ichiga oladi. Yo'g'on ichakning uzunligi taxminan 150 sm Ingichka ichak ko'richak gumbaziga oqib o'tuvchi ileotsekal qopqoq yoki Bauxin qopqog'i bilan tugaydi. Koʻr ichak oʻng yonbosh chuqurchasida, undan keyin koʻtariluvchi, koʻndalang, tushuvchi va sigmasimon ichaklar joylashgan. Sigmasimon ichak to'g'ri ichakka o'tib, anus bilan tugaydi. Yo'g'on ichak To'g'ri ichak va anal kanaldan tashqari butun yo'g'on ichak deyiladi. Rektum ham anatomiyada, ham funksiyada bir qator xususiyatlarga ega va uni alohida ta'riflash yaxshiroqdir.

Ko'ndalang yo'g'on ichak chap va o'ng egilish bilan aniq chegaralangan (mos ravishda taloq va jigar burchaklari). Umuman olganda, operatsiya vaqtida yo'g'on ichakning bo'limlarini aniqlash juda qiyin, chunki ular hajmi jihatidan farq qilmasligi mumkin. Ammo yo'g'on ichak ingichka ichakdan sezilarli darajada farq qiladi. Siz faqat uning anatomik xususiyatlarini bilishingiz kerak.

**FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR**

1. Gistologiya , Embriologiya , Sitologiya . Ulumbekov G.E .
2. Junkeyraning gistologiya asoslari , matn va atlas . Antoni L. Meysher .
3. Gistologiya . K.A. Zufarov . Toshkent – 2005 .
4. ГИСТОЛОГИЯ,ЦИТОЛОГИЯ ВА ЭМБРИОЛОГИЯПроф. Қ.Р.Тўхтаев

таҳрири остида Тўхтаев Қ.Р. Азизова Ф.Х. -Абдурахманов М. Турсунов Э.А. Рахматова МХ.